

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการความเสี่ยง กับอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ*

THE CORRELATION BETWEEN RISK MANAGEMENT AND STUDENT DROPOUT RATES IN CHAIYAPHUM PROVINCE

อมรรัตน์ สร้อยสังวาลย์¹, ไช้มุก เดชawatthanon² และ ศศิวิมล ตั้งชูวงศ์สกุล³

Amornrat Soisangwarn¹, Kaimuk Dechawatthanon² and Sasiwimol Tungchuwongsakul³

¹นักวิชาการอิสระ

¹Independent Scholar, Thailand

²⁻³สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ

²⁻³Chaiyaphum Provincial Education Office, Thailand

Corresponding Author's Email: amornrat.res@gmail.com

วันที่รับบทความ : 13 สิงหาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 20 สิงหาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 22 สิงหาคม 2568

Received 13 August 2025; Revised 20 August 2025; Accepted 22 August 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ (2) ศึกษาอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียน และ (3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการความเสี่ยงกับอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ จำนวน 250 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นและการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม จำนวน 4 ตอน มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา CVI = 1 และค่าความเที่ยงเท่ากับ

Citation:

* อมรรัตน์ สร้อยสังวาลย์, ไช้มุก เดชawatthanon และ ศศิวิมล ตั้งชูวงศ์สกุล. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการความเสี่ยงกับอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(4), 1054-1071.

Amornrat Soisangwarn, Kaimuk Dechawatthanon and Sasiwimol Tungchuwongsakul. (2025).

The Correlation Between Risk Management And Student Dropout Rates In Chaiyaphum Province.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(4), 1054-1071.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

0.983 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษาในจังหวัดชัยภูมิโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการระบุความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง

2) อัตราการหลุดจากระบบการศึกษาโดยรวมอยู่ที่ร้อยละ 66.45 ระดับชั้นที่นักเรียนหลุดจากระบบการศึกษามากที่สุด คือ ระดับประถมศึกษาตอนต้น ปัจจัยเสี่ยงสำคัญ ได้แก่ ความยากจน ปัญหาพฤติกรรมติดเกมหรือโทรศัพท์และการย้ายถิ่นฐาน

3) การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับปานกลางกับอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = -0.308$)

คำสำคัญ: การบริหารจัดการความเสี่ยง, อัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษา, การป้องกัน การหลุดออกจากระบบการศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: (1) to examine the level of risk management in educational institutions in Chaiyaphum Province, (2) to investigate the dropout rate of students, and (3) to analyze the correlation between risk management and student dropout rates. The sample group consisted of 250 school administrators under the Office of Chaiyaphum Primary Educational Service Area, selected using stratified and simple random sampling. The research instrument was a four-part questionnaire with a content validity index (CVI) of 1.00 and a reliability coefficient of 0.98. Data were analyzed using descriptive statistics, Pearson's correlation coefficient, and content analysis.

The findings revealed that: (1) the overall level of risk management in educational institutions in Chaiyaphum Province was high, with the highest mean score in the areas of risk identification and risk management; (2) the overall dropout rate was 66.45 percent, with the highest dropout occurring at the lower primary education level. The major risk factors included poverty, gaming or

mobile phone addiction, and migration; and (3) risk management was moderately and negatively correlated with student dropout rates, with statistical significance at the .01 level ($r = -0.308$).

Keywords: Risk Management, Student Dropout Rate, Prevention of school dropout

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในระยะยาว อย่างไรก็ตามปัญหาเด็กและเยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษา (dropout) ยังคงเป็นประเด็นที่ท้าทายและส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายการศึกษาทั้งในระดับบุคคล ระดับชุมชนและระดับชาติ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2567) โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นช่วงสำคัญของการพัฒนามนุษย์ ทั้งด้านความรู้ ทักษะทางวิชาการ ทักษะชีวิต ทักษะสังคมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศและของโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560; UNESCO, 2020)

รายงานของ UNESCO (2020) ระบุว่า การหลุดจากระบบการศึกษาไม่เพียงส่งผลกระทบต่อผู้เรียนในระดับปัจเจกบุคคล เช่น โอกาสในการเข้าถึงอาชีพ รายได้และคุณภาพชีวิตในอนาคตเท่านั้น แต่ยังส่งผลในระดับองค์กรและระดับมหภาคในเชิงโครงสร้างโดยเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดวงจรความยากจน การขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะและเป็นสาเหตุของความเหลื่อมล้ำทางสังคมอีกด้วย นอกจากนี้ ข้อมูลของ UNICEF (2022) ยังแสดงให้เห็นว่าแม้ประเทศไทยจะมีการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี และส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ยังคงมีนักเรียนจำนวนหนึ่งหลุดออกจากระบบการศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ชนบท พื้นที่ชายขอบและกลุ่มเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการหลุดออกจากระบบการศึกษามีหลายปัจจัย เช่น ความยากจน การขาดความเข้าใจของผู้ปกครอง การขาดการแนะแนวทางการเรียนรู้ การเรียนไม่ทันเพื่อน ความรุนแรงในครอบครัวและการย้ายถิ่นฐาน (นันทวัช นูนาถ, 2559) ซึ่งเมื่อศึกษาการบริหารจัดการของสถานศึกษา พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มีระบบหรือกลไกที่ชัดเจนในการติดตาม ตรวจสอบหรือให้การช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยงได้อย่างครอบคลุมและเป็นระบบจึงนำไปสู่การหลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียนจำนวนไม่น้อย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

ในขณะเดียวกันแนวทางหนึ่งที่เริ่มได้รับการพูดถึงมากขึ้นในระดับปฏิบัติคือการบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management) ซึ่งในบริบทของสถานศึกษา หมายถึง การระบุ วิเคราะห์ ประเมินและวางแผนจัดการกับปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อคงอยู่ของนักเรียนในระบบ การศึกษาอย่างเป็นระบบและมีเป้าหมาย การบริหารจัดการความเสี่ยงในลักษณะนี้ไม่ใช่เพียงการตอบสนองเชิงรับ (reactive) ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วเท่านั้น แต่เป็นการดำเนินการเชิงรุก (proactive) ที่มุ่งป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดออกจากระบบตั้งแต่แรก (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2560) การบริหารความเสี่ยงช่วยระบุข้อมูลที่สำคัญต่อการวางแผนบริหารจัดการของสถานศึกษา ช่วยให้สถานศึกษาสามารถเข้าไปจัดการหรือช่วยเหลือนักเรียนก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนากระบวนการติดตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยง การเยี่ยมบ้านนักเรียน การสื่อสารกับผู้ปกครองหรือการประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการความเสี่ยงกับการหลุดออกจากระบบการศึกษา พบว่า การมีระบบคัดกรองและติดตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยง การเยี่ยมบ้าน การวางแผนช่วยเหลือเฉพาะราย รวมถึงการสื่อสารกับผู้ปกครองและการมีส่วนร่วมจากชุมชน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดอัตราการหลุดจากระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธัญญ์พิชา ท้วมทับ, 2563; ปัญจิรา อารีรัตน์โชติ, 2567) นอกจากนี้ งานวิจัยของ พอรุ่ง แสงนวล (2563) ยังระบุว่า การบริหารความเสี่ยงมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งหมายถึงการบรรลุเป้าหมายในการดำเนินงาน รวมถึงการป้องกันนักเรียนหลุดจากระบบด้วยเช่นกัน และงานวิจัยของ เกศรัชนี ยืนวงศ์ (2564) ยังมองว่าปัญหาการหลุดจากระบบเป็น ความเสี่ยงเชิงโครงสร้าง ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวม การบริหารความเสี่ยงจึงจำเป็นต้องเน้นที่การป้องกันอย่างจริงจัง ผ่านการสร้างกลไกความร่วมมือ การพัฒนาฐานข้อมูลสารสนเทศ และการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอ

จากกล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการความเสี่ยงกับอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ ข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญทั้งเชิงวิชาการและเชิงนโยบายในการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวเชิงรุกเพื่อช่วยให้นักเรียนทุกคนสามารถเรียนต่อได้จนจบ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านตามศักยภาพของตนเองอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการความเสี่ยงกับอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ จำนวนรวม 668 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ จำนวนรวม 250 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการความเสี่ยงในการป้องกันปัญหาเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยคณะผู้วิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุดประสบการณ์ในการบริหาร ขนาดของสถานศึกษาและที่ตั้งของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการหลุดออกจากระบบการศึกษา เป็นคำถามปลายเปิดและคำถามแบบเลือกตอบ (multiple choice and open-ended questions) มีวัตถุประสงค์เพื่อ

ศึกษาสภาพปัญหาและการรับรู้ของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการหลุดออกจากระบบการศึกษา โดยเน้นประเด็นเกี่ยวกับสถานการณ์จริงของการหลุดออกจากระบบการศึกษาในสถานศึกษา จำนวน 12 ข้อ เช่น จำนวนเด็กทั้งหมดและเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษาระดับชั้นที่มีการหลุดออกจากระบบการศึกษามากที่สุด แนวโน้มการหลุดจากระบบการศึกษาในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ระบบการติดตาม ผลกระทบที่เกิดขึ้นและองค์ประกอบที่ช่วยลดความเสี่ยง

ตอนที่ 3 การบริหารจัดการความเสี่ยงในการป้องกันปัญหาเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (likert scale) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงในการป้องกันปัญหาเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา ประกอบด้วยการบริหารจัดการความเสี่ยง 5 ด้าน ได้แก่ การระบุความเสี่ยง (Risk Identification), การวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง (risk analysis & evaluation), การจัดการความเสี่ยง (risk treatment/response), การติดตามและประเมินผล (Monitoring & Evaluation) และการมีส่วนร่วมและการสื่อสาร (stakeholder participation & communication) แต่ละด้านมีข้อคำถาม จำนวนด้านละ 10 ข้อ รวมจำนวน 50 ข้อ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นคำถามปลายเปิด มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ แนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยง, ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กเสี่ยงต่อการหลุดจากระบบการศึกษา, แนวทางหรือมาตรการในการช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยงและอุปสรรคหรือข้อจำกัดในการจัดการกับความเสี่ยงของเด็กกลุ่มเสี่ยง

คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำแนกเป็น ความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) คำนวณค่า Content Validity Index (CVI) จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้ค่า CVI = 1 ความเที่ยง (reliability) วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค มีค่าเท่ากับ 0.983

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการประสานงานผ่านสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยภูมิ เพื่อขอความอนุเคราะห์ส่งแบบสอบถามแบบออนไลน์ ผ่าน google form ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามตอบกลับที่มีความสมบูรณ์นำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 152 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ดำเนินการโดยใช้วิธีการทางสถิติและการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา ใช้ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและสภาพการบริหารจัดการความเสี่ยงในการป้องกันปัญหาเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการหลุดออกจากระบบการศึกษาและปัญหาอุปสรรคต่างๆจากการบริหารจัดการ

4.2 สถิติเชิงอนุมาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการความเสี่ยงกับอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียนในจังหวัดชัยภูมิ

4.3 การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด วิเคราะห์โดยสรุปสาระและประเด็นสำคัญ เพื่อนำเสนอในรูปแบบความเรียงเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงในการป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษา

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารจัดการความเสี่ยง

การบริหารจัดการความเสี่ยง	ระดับการบริหาร	
	$\bar{x}$	S.D.
ด้านที่ 1 การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)	4.30	0.369
ด้านที่ 2 การวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยง (Risk Analysis & Evaluation)	4.01	0.555
ด้านที่ 3 การจัดการความเสี่ยง (Risk Treatment/Response)	4.30	0.395
ด้านที่ 4 การติดตามและประเมินผล (Monitoring & Evaluation)	4.01	0.581
ด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมและการสื่อสาร (Stakeholder Participation & Communication)	4.17	0.378

การบริหารจัดการความเสี่ยง	ระดับการบริหาร	
	$\bar{X}$	S.D.
รวม	4.16	0.410

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการความเสี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.41) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการระบุความเสี่ยงและการจัดการความเสี่ยง ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมา ได้แก่ การมีส่วนร่วมและการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.17$) ด้านการวิเคราะห์/ประเมินความเสี่ยงและการติดตาม/ประเมินผล ($\bar{X} = 4.01$)

2. ผลการศึกษาอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า อัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 66.45 โดยจำแนกเป็นสถานศึกษาที่มีนักเรียนหลุดออกจากระบบการศึกษา จำนวน 1 คน 25 แห่ง (ร้อยละ 16.45), จำนวน 2 คน 25 แห่ง (ร้อยละ 16.45) จำนวน 3 คน 26 แห่ง (ร้อยละ 17.11) และจำนวน 4 คน 25 แห่ง (ร้อยละ 16.45) ระดับชั้นที่พบการหลุดออกจากระบบมากที่สุดคือ ประถมศึกษาปีที่ 3 (ร้อยละ 32.89) สถานศึกษาทุกแห่ง (ร้อยละ 100.00) มีการติดตามนักเรียนที่หลุดออกจากระบบอย่างต่อเนื่อง โดยมีความคิดเห็นว่าสถานศึกษาไม่มีระบบบริหารจัดการความเสี่ยงจะมีโอกาสทำให้นักเรียนหลุดออกจากระบบการศึกษาในระดับมาก ด้านการกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ (ร้อยละ 49.34) ไม่ได้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงกับอัตราหลุดออกจากระบบการศึกษา

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงกับอัตราหลุดออกจากระบบการศึกษา (n=152)

	ระดับการบริหารจัดการความเสี่ยง	ระดับความสัมพันธ์
	Pearson Correlation (r)	
อัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษา	-.308**	มีความสัมพันธ์ทางลบในระดับปานกลาง

** $p < 0.01$

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงกับอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษามีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.308

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ที่	ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1.	ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการความเสี่ยง (N=45)		
1.1	การให้ความสำคัญกับบทบาทของครอบครัวในระดับนโยบายและการปฏิบัติ	18	40
1.2	การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ในการหาแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหาเด็กหลุดออกจากระบบการศึกษาร่วมกัน	45	100
1.3	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดทำข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการป้องกันเด็กหลุด / ประสานงานในระดับพื้นที่	25	55.56
2.	ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กเสี่ยงหลุดออกจากระบบการศึกษา (N=51)		
2.1	ความยากจน/ครอบครัวด้อยโอกาส	51	100
2.2	ผู้ปกครองมีภาระงานมาก ไม่มีเวลาดูแลนักเรียน ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา	49	96.08
2.3	ขาดแรงจูงใจในการเรียน	25	49.02
2.1	ติดตามผู้ปกครองไปทำงานนอกเขตพื้นที่บริการ	16	31.37
3.	แนวทางหรือมาตรการเพิ่มเติมในการช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยง (N=35)		
3.1	จัดหาทุนการศึกษาช่วยเหลือนักเรียนยากจนแบบต่อเนื่อง	35	100
3.2	จัดสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาครูจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สร้างความตระหนักและแรงจูงใจในการเรียน	28	80
3.3	จัดกิจกรรมเสริมอาชีพให้นักเรียนและผู้ปกครองเพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือน	10	28.57

ที่	ความคิดเห็น / ข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
3.4	บริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ	30	85.71
4.	อุปสรรคหรือข้อจำกัดในการจัดการกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง (N=44)		
4.1	ขาดบุคลากรติดตามนักเรียน	44	100
4.2	ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจิตวิทยาเด็กและการสื่อสารทางบวก	36	81.82
4.3	นักเรียนและผู้ปกครองไม่อยู่ในพื้นที่	23	52.27
4.4	ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ผู้ปกครองมีรายได้ลดลง	19	43.18
4.5	ผู้ปกครองขาดความร่วมมือกับครูในการแก้ปัญหาเด็กหลุดร่วมกัน	15	34.09

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการความเสี่ยงและแนวทางช่วยเหลือเด็กกลุ่มเสี่ยง ในตารางที่ 3 พบว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกัน โดยปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือ การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ขณะเดียวกันยังพบว่าอุปสรรคที่สำคัญที่สุดคือ การขาดแคลนบุคลากรในการติดตามนักเรียน ส่วนปัจจัยหลักที่ทำให้เด็กเสี่ยงหลุดจากระบบการศึกษาคือ ความยากจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางช่วยเหลือที่ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะ นั่นคือ การจัดหาทุนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงประเด็นอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาครูและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและการให้ความสำคัญกับบทบาทของครอบครัว ซึ่งล้วนแต่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเด็กหลุดจากระบบการศึกษาอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัยในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษา

ผลการวิจัยพบว่าระดับการบริหารจัดการความเสี่ยงโดยรวมอยู่ในระดับมากในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการระบุความเสี่ยงและด้านการจัดการความเสี่ยงซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุสิต สว่างสร. (2565) ที่พบว่า สถานศึกษามีการระบุความเสี่ยงและเหตุการณ์ความเสี่ยงในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีการดำเนินงานเชิงรุกเพื่อระบุปัจจัย

เสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียนและมีการบริหารจัดการเพื่อลดปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ อย่างรอบด้าน เป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษามีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อนักเรียนอย่างจริงจัง (กระทรวงการคลัง, 2562) เป็นไปตามแนวปฏิบัติและข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งแนวคิดของมาตรฐานสากลที่ให้แนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงขององค์กร (ISO 31000) ที่มองว่าการระบุและการจัดการความเสี่ยงเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการบริหารความเสี่ยง (International Organization for Standardization, 2018) ขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมและการสื่อสารที่เข้มแข็งยังเป็นปัจจัยที่เสริมสร้างความเข้าใจร่วมและการตัดสินใจที่รอบคอบ ซึ่งสอดคล้องกับ Hopkin (2018) ที่ชี้ว่าการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายเป็นเงื่อนไขสำคัญของความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง อย่างไรก็ตาม แม้ภาพรวมจะอยู่ในระดับสูง แต่ด้านการวิเคราะห์ ประเมิน และการติดตามผลยังคงต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม เนื่องจากการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการติดตามและทบทวนอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงมาตรการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (Barraza de la Paz et al., 2023)

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษา

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความยากจนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ปัจจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดในการรับภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา เช่น ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าเดินทางและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้นักเรียนบางส่วนต้องออกจากระบบการศึกษาเพื่อช่วยเหลือครอบครัวหรือลดภาระค่าใช้จ่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรมของ Pierre Bourdieu (1986) ที่ชี้ให้เห็นว่าฐานะทางเศรษฐกิจและทรัพยากรของครอบครัวมีอิทธิพลต่อโอกาสทางการศึกษา หากครอบครัวมีข้อจำกัดด้านทุนเศรษฐกิจ ย่อมส่งผลให้บุตรหลานมีโอกาสด้านศึกษาน้อยลงและเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบ นอกจากนี้ ยังพบว่าปัจจัยเสี่ยงด้านพฤติกรรม เช่น การติดเกมหรือโทรศัพท์ ส่งผลให้สมาธิและแรงจูงใจในการเรียนลดลง สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการกำหนดตนเอง (Self-Determination Theory) ของ Deci และ Ryan (2000) ที่อธิบายว่าแรงจูงใจภายใน (intrinsic motivation) เป็นปัจจัยสำคัญต่อความคงอยู่ในการเรียนรู้ หากนักเรียนขาดแรงจูงใจจากการรบกวนของเทคโนโลยี ก็มีแนวโน้มที่จะไม่สามารถคงอยู่ในระบบการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันการย้ายถิ่นฐานตามผู้ปกครองยังทำให้การเรียนขาดความต่อเนื่องและลดความรู้สึกผูกพันกับสถานศึกษา สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Cheama และ Kerdtip (2021) ที่ศึกษาปัจจัยการ

หลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดปัตตานี พบว่า สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เช่น อาชีพผู้ปกครอง ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง และความพร้อมในการดูแลบุตร เป็นปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษาอย่างชัดเจน โดยเสนอว่าการแก้ปัญหาควรเป็นแบบบูรณาการ ทั้งการเสริมสร้างอาชีพ สนับสนุนครอบครัว และการให้โอกาสทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งงานวิจัยของ พัฒนโชค ชูไทย (2563) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความน่าจะเป็นของการลาออกจากโรงเรียน ได้แก่ เพศ ของนักเรียน อายุ จำนวนชั่วโมงทำงานภายในบ้านและงานที่ได้รับค่าตอบแทน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะนักเรียนจากครัวเรือนยากจนและอาศัยในเขตชนบทที่มีความเสี่ยงสูงต่อการลาออกจากโรงเรียน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการความเสี่ยงกับอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation) มีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ -0.308 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความสัมพันธ์เชิงลบในระดับปานกลางกับอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษา กล่าวคือ สถานศึกษาที่สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงได้ดี มีประสิทธิภาพจะช่วยลดจำนวนนักเรียนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาได้ สอดคล้องกับแนวคิดการป้องกันเชิงรุก (proactive prevention) และทฤษฎีการบริหารจัดการความเสี่ยง (Risk Management Theory) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการระบุ วิเคราะห์และจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงตั้งแต่ต้นทาง จะช่วยให้สามารถออกแบบมาตรการป้องกันและสนับสนุนนักเรียนได้อย่างตรงจุดและทันทั่วทั้งที่ (Hopkin, 2018) ในบริบทของสถานศึกษา การบริหารความเสี่ยงเกี่ยวข้องกับการคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง การเยี่ยมบ้านเพื่อทำความเข้าใจบริบทครอบครัว การสร้างเครือข่ายสนับสนุนในชุมชน และการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information System: MIS) จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถรวบรวมข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งข้อมูลการขาดเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และปัจจัยเสี่ยงอื่น ๆ และยังสามารถวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อระบุปัจจัยเสี่ยงที่อาจนำไปสู่การหลุดออกจากระบบ นำไปสู่การวางแผนและดำเนินมาตรการแก้ไขอย่างทันทั่วทั้งที่ เช่น การให้คำปรึกษา การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ หรือการเยี่ยมบ้านนักเรียน (สุภาวดี จันทรหอม, 2558; สมชาย พรหมมา, 2560)

ตัวอย่างเชิงปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับระดับนานาชาติ เช่น โครงการ Communities in Schools (CIS) ในสหรัฐอเมริกา แสดงให้เห็นว่าการสร้างเครือข่ายสนับสนุนรอบด้านช่วยลดอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Dynarski et al., 2008) ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของ Rumberger (2011) พบว่าปัจจัยเสี่ยง เช่น การขาดการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน รวมถึงปัญหาทางเศรษฐกิจ เป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การหลุดออกจากระบบการศึกษา การบริหารจัดการความเสี่ยงควบคู่กับการใช้ระบบ MIS จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการลดผลกระทบของปัจจัยเหล่านี้อย่างเป็นระบบ สรุปได้ว่า การบริหารจัดการความเสี่ยงที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านนักเรียน ครอบครัว ชุมชน และการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ผ่านระบบ MIS ช่วยให้สถานศึกษาสามารถระบุปัญหาได้ตั้งแต่ต้นทาง วางแผนมาตรการป้องกัน และสนับสนุนได้ตรงจุด และลดอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการบริหารจัดการความเสี่ยงของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการระบุและจัดการความเสี่ยง ขณะที่อัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษายังคงอยู่ในระดับสูงและมีความสัมพันธ์ทางลบกับการบริหารจัดการความเสี่ยง ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเสี่ยงนี้ ได้แก่ ความยากจนและการขาดบุคลากรในการติดตามดูแลนักเรียน ผู้วิจัยจึงได้เสนอข้อเสนอแนะใน 2 ส่วน ได้แก่ ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรพัฒนาระบบข้อมูลและการติดตามนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างเป็นระบบ โดยจัดทำฐานข้อมูลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่มีความครบถ้วน ทันสมัยและสามารถเชื่อมโยงกับระบบสารสนเทศของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ วางแผน และติดตามการให้ความช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจะช่วยให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาการหลุดออกจากระบบการศึกษามีความตรงจุดและทันเวลา

1.2 ผลวิจัยชี้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญต่อการลดอัตราการหลุดออกจากระบบการศึกษา ดังนั้นควรส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งระหว่าง

ผู้ปกครอง ครู บุคลากรทางการศึกษาและชุมชนผ่านการจัดประชุมสื่อสาร การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนและการประชาสัมพันธ์ความสำคัญของการศึกษาต่อสาธารณะ

1.3 สถานศึกษาควรพัฒนามาตรการช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจและแรงจูงใจในการเรียน โดยจัดสรรทุนการศึกษา การสนับสนุนอุปกรณ์และสื่อการเรียนที่จำเป็น รวมทั้งการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตและแรงจูงใจเพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวและสร้างแรงผลักดันให้นักเรียนอยู่ในระบบการศึกษาต่อเนื่อง

1.4 สถานศึกษาควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น หน่วยงานสาธารณสุข องค์กรด้านสังคมสงเคราะห์และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อบริณาการการช่วยเหลือนักเรียนในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ครอบครัว และสุขภาพอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องเพื่อสร้างระบบสนับสนุนที่ครอบคลุมและยั่งยืน

1.5 สถานศึกษาควรเพิ่มศักยภาพบุคลากรทางการศึกษาในการจัดการความเสี่ยง โดยพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในการคัดกรองนักเรียนกลุ่มเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง การให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาและการจัดทำแผนช่วยเหลือเฉพาะรายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันปัญหาการหลุดออกจากระบบ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง ควรศึกษาครอบคลุมทุกระดับการศึกษา ทั้งในโรงเรียนมัธยมศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาทางเลือกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนภาพรวมของสถานการณ์ในระดับจังหวัดหรือภูมิภาคอย่างครอบคลุม

2.2 การประยุกต์ใช้วิธีวิจัยเชิงผสม (mixed methods research) ควรผสมการวิจัยเชิงปริมาณกับเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่มหรือการสังเกตภาคสนาม เพื่อให้เข้าใจบริบทของปัญหาและมาตรการแก้ไขอย่างรอบด้าน

2.3 การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุและผลกระทบในระยะยาว ควรออกแบบการวิจัยในลักษณะการติดตามผล (longitudinal study) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างการบริหารจัดการความเสี่ยงกับการคงอยู่ในระบบการศึกษา รวมทั้งติดตามผลของมาตรการป้องกันในระยะต่อเนื่อง

2.4 การพัฒนาและทดลองใช้โมเดลการบริหารจัดการความเสี่ยงในสถานศึกษา ควรพัฒนาโมเดลการบริหารจัดการความเสี่ยงแบบบูรณาการที่ครอบคลุมทั้งด้านข้อมูล ครอบครัว

ชุมชน และนโยบาย พร้อมทั้งทดลองใช้ในพื้นที่นำร่องเพื่อประเมินประสิทธิภาพและความเป็นไปได้ก่อนการขยายผลในวงกว้าง

2.5 การศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบระหว่างบริบทพื้นที่ ควรเปรียบเทียบสถานการณ์และมาตรการป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษาในพื้นที่เขตเมือง เขตชนบท และพื้นที่ชายขอบ เพื่อจัดทำแนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2567). ความจริงและความเร่งด่วนของสถานการณ์เด็กนอกระบบในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา.
- กระทรวงการคลัง. (2562). แนวทางบริหารจัดการความเสี่ยงสำหรับหน่วยงานของรัฐเรื่องหลักการบริหารจัดการความเสี่ยงระดับองค์กร. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการคลัง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- เกศรัชนี ยืนวงศ์. (2564). นโยบายและกระบวนการขับเคลื่อนมาตรการป้องกันเด็กเยาวชนหลุดออกจากระบบการศึกษา หลังการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19: ศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.). ใน การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดุสิต สว่างสร. (2565). การบริหารความเสี่ยงของโรงเรียนอุทุมทองสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ัญญพิชชา ท่วมทับ. (2563). แนวทางการป้องกันการออกกลางคันของนักศึกษากลุ่มเสี่ยงกรณีศึกษา: วิทยาลัยเทคนิคอุดรดิตถ์. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7(6), 60–76.
- นันธวัช นูนารถ. (2559). แนวทางการป้องกันความเสี่ยงในการออกกลางคันของเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์, 11(31), 33–47.

- ปัญจิรา อารีรัตน์โชติ. (2567). แนวทางการบริหารจัดการเพื่อป้องกันการออกกลางคันของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พอรุ้ง แสงนวล. (2563). การบริหารความเสี่ยงกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. วารสารศิลปการจัดการ, 4(3), 1672–1685.
- พัฒนาโชค ชูไทย. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลาออกจากโรงเรียนของนักเรียนในประเทศไทย. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2560). การบริหารความเสี่ยง (Risk management). Mahidol University. จาก https://www.rama.mahidol.ac.th/risk_mgt/th/article/03212017-1509
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, สุพจน์ ฤทธิเกียรติบุตร, & กนก วงษ์ตระหง่าน. (2562). วิจัยนโยบายเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนออกจากระบบการศึกษา. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). รายงานผลการวิจัยการออกแบบแนวทางการดำเนินงานป้องกัน เฝ้าระวัง ติดตามและช่วยเหลือเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคัน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- Alexander, K. L., Entwisle, D. R., & Horsey, C. S. (1997). From first grade forward: Early foundations of high school dropout. *Sociology of Education*, 70(2), 87–107.
- Balfanz, R., Bridgeland, J. M., Bruce, M., & Fox, J. H. (2017). Building a grad nation: Progress and challenge in raising high school graduation rates. Everyone Graduates Center, Johns Hopkins University.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (Ed.), *Handbook of theory and research for the sociology of education* (pp. 241–258). Greenwood.
- Bridgeland, J. M., Dilulio, J. J., & Morison, K. B. (2006). The silent epidemic: Perspectives of high school dropouts. Civic Enterprises/Bill & Melinda Gates Foundation.

- Cheama, S., & Kerdtip, C. (2021). School dropout problem and family's socioeconomic status of lower secondary students in Pattani's public schools: Its factors, perspectives, and solutions. *Journal of MCU Nakhondhat*, 8(9), 57–72.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268. https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01
- Dynarski, M., Clarke, L., Cobb, B., Finn, J., Rumberger, R., & Smink, J. (2008). *Dropout prevention: A practice guide*. National Center for Education Evaluation and Regional Assistance, Institute of Education Sciences, U.S. Department of Education.
- Epstein, J. L. (2011). *School, family, and community partnerships: Preparing educators and improving schools* (2nd ed.). Routledge.
- Finn, J. D. (1989). Withdrawing from school. *Review of Educational Research*, 59(2), 117–142.
- García, E., & Weiss, E. (2018). *Student absenteeism: Who misses school and how missing school matters for performance*. Economic Policy Institute.
- Hopkin, P. (2018). *Fundamentals of risk management: Understanding, evaluating and implementing effective risk management*. Kogan Page.
- International Organization for Standardization. (2018). *ISO 31000:2018 – Risk management – Guidelines*. <https://www.iso.org/standard/65694.html>
- Jeynes, W. H. (2012). A meta-analysis of the efficacy of different types of parental involvement programs for urban students. *Urban Education*, 47(4), 706–742.
- Rumberger, R. W. (2011). *Dropping out: Why students drop out of high school and what can be done about it*. Harvard University Press.
- Scott, L., & Asavisanu, P. (2023). Synthesis and model development of Thai undergraduate dropout risk factors. *Higher Education Studies*, 13(1), 1–15.

- Sosu, E. M., & Pheunpha, P. (2019). Trajectories of university dropout: Insights from qualitative research. *Frontiers in Education*, 4, 6.
- Suntrayuth, S. (2007). Risk management in Thai schools: Issues and challenges. *Journal of Educational Administration*, 45(3), 287–303.
- UNESCO. (2020). *Global education monitoring report 2020: Inclusion and education – All means all*. UNESCO Publishing.
- UNICEF. (2022). *Education budget brief: Thailand 2022*. UNICEF Thailand.
- Wandee, M., Sirisuthi, C., & Leamvijarn, S. (2017). Elements and indicators of risk management system for secondary schools in Thailand. *International Education Studies*, 10(3), 154–165.
- World Bank. (2019). *Approach note: Global guidance for supporting and sustaining safe schools*. World Bank.